

רבד הזהב

מתורת רבינו ראש הישיבה הגאון רבי ברוך דב דיסקין שליט"א

מתוך שיעורו השבועי בישיבת ארחות תורה • פרשת ויקהל - פקודי תש"פ

ועוד י"ל דהנה במקדש דוד (קדשים ב', ג) כתב דהפרוכת הייתה מכלי המשכן, משום שהיו מזים עליה, ומעתה מבואר היטב הדימוי דשניהם היו כלי המשכן משום שהזו עליהם.

ואת מנורת המאור ואת כליה (ל"ה. י"ד)

בפרשת כי תשא לגבי משיחת הכלים כתוב (ל' כ"ז) "ואת השלחן ואת כל כליו ואת המנורה ואת כליה", ולגבי עשיית הכלים כתוב (ל"א ח') "ואת השלחן ואת כליו ואת המנורה ואת כל כליה", וצ"ע מ"ט במשיחת הכלים כתוב גבי שלחן "כל כליו", וגבי מנורה "כליה", ואילו גבי עשיית הכלים כתוב גבי שלחן "כליו" וגבי מנורה "כל כליה".

וביאר במשך חכמה דלמנורה היו יותר כלים דהיה כפתורים וכו', ולכן בעשיית הכלים כתוב לגבי המנורה "כל כליה", אמנם אף שהיה בה יותר כלים אבל הם היו קבועים בה, משא"כ לגבי השלחן שלא היו קבועים בה, ולכן במשיחת הכלים כתוב לגבי השלחן "כל כליו", אמנם צ"ע מכאן שכתוב לגבי עשיית המנורה "כליה", ולדברי המשך חכמה הו"ל לכתוב "כל כליה", וצ"ע.

את הכיור (ל"ה. ט"ז)

באבן עזרא עמד בטעם הדבר שלא מוזכר שהיה לכיור ולכנו בדים, וכתב דאולי נשאו על העגלות, וצ"ע שגם למנורה לא הוזכר שהיו בדים, ולמה הוקשה לו רק על הכיור, ובאמת הרמב"ן בריש פרשת פקודי כתב שהכיור והמנורה בני קהת נשאו על הכתף.

על הנשים (ל"ה. כ"ב)

פירש רש"י עם הנשים וסמוכין עליהן ע"כ. וצ"ע מה הטעם שבאו האנשים, ובספורנו ביאר דהנה במשנה בב"ק (דף קט.) איתא דאין מקבלין צדקה מן הנשים בלי הסכמת בעליהן, ומעתה מבואר היטב שהבעלים באו לומר לגבאים שהם מסכימים בנדבת נשיהן.

ובטעמא דקרא לעיר דלפי זה מה הטעם להלן שכתוב שהנשים הביאו מראות, ולא מוזכר שהאנשים באו עמהם, ותיירץ דהמראות שייכים רק לנשים, דהא לאיש אסור להסתכל בהם [עיין בשו"ע יו"ד סי' קפ"ב סעי' ו'] ולכן לא הוצרך להסכמתם.

וכל אשה חכמת לב (ל"ה. כ"ה)

צ"ע למה בעינן חכמה לטוות הדבר, וביאר בטעמא דקרא דהנה יש דין שאין מוסרים נדבה ביחיד, משום שחוששין שמא לא ימסרנו יפה, ובגמ' ביומא (דף לה:) פריך דהכהן גדול אמו עשתה לו כתונת ומוסרה לצבור ועובד בה, ולא חוששין שמא לא ימסרם יפה, ומשני דשאני כהן גדול שהוא גדול בתורה ויודע למסור יפה, [ע"ש בתוס'], ומבואר שכדי למסור לצבור בעינן חכמה, ומבואר היטב מה שכתוב "וכל אשה חכמת לב".

ובעיקר האי דינא דחיישינן שלא ימסרנו יפה, מקשים מה החשש והא הוא דברים שבלב ואינם דברים, ויש שתירצו שמסירה לגזבר הוא רק מסירה ואי"ז קנין, והוא עיקרו בלב, ודברים שעיקרם בלב לא אמרינן דברים שבלב אינם דברים כמבואר באחרונים.

ויעש בצלאל (ל"ה. א')

פירש רש"י לפי שמסר נפשו על המלאכה יותר משאר חכמים נקראת על שמו. במשך חכמה ביאר דהענין במסירות נפש במשכן הוא מכיון שהמשכן בא לכפר על חטא העגל, ובעל חטא שעשו חשבונות, לכן במשכן היה ענין במסירות נפש, וביאור הדברים דאחד שמוסר נפשו על דבר מסוים, פירושו שאינו מחשב את מיתת נפשו, וכמו שמצינו בנחשון שקפץ לים ולא חישב שע"פ דרך הטבע הוא ימות, ומובא בשם החסיד יעב"ץ כתוב שמי שהולך באמונה פשוטה נשאר ביהדות, ולעומת זאת הפילוסופים שהתחכמו ועשו חשבונות הם יצאו לשמד, וכנ"ל שהענין במסירות נפש הוא שעושה בלא חשבונות, וכע"ז כתב בבית הלוי שכל בנית המשכן הוא בלי חשבונות, אלא "כאשר צוה ה'", וכן פרה אדומה שמכפרת על העגל ג"כ היא חוק בלי חשבונות.

וכל איש חכם לב (ל"ו. א')

במדרש (שמו"ר מ"ח ג') דריש מ"חכם לב" דאפילו בבהמות נתן חכמה, והקשה בטעמא דקרא מה הטעם בזה שנתן חכמה בבהמה, וביאר דהנה בירושלמי ביומא (פ"ד ה"ד) מבואר דאופן עשיית זהב טהור, הוא ע"י שנותנים את הזהב לנעמית [בת יענה] לאכול, והפסולת נשאר בגופה,

ויקהל משה (ל"ה. א')

פירש רש"י למחרת יוהכ"פ כשירד מן ההר ע"כ. מבואר שעכשיו נצטוו על המשכן, אמנם ברמב"ן מבואר שנצטוו קודם, ועכשיו נצטוו שוב, ונתבאר באריכות בזה בפרשת תרומה.

ויקהל משה (ס)

בבעל הטורים כתב וז"ל "כתוב לעיל כי קרן אור פניו וסמך ליה פרשת שבת, לומר שאינו דומה קירון פנים של שבת לשאר ימים" עכ"ל. ומבואר שיש אור פנים מיוחד בשבת, וכן מסופר על הסבא מקלם ועל הגר"א לופיאן ועוד שראו עליהם בשבת מאור פנים מיוחד. וכן מבואר בראשית רבה על הפסוק "ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו", בירכו במן וקידשו באור פניו של אדם, דאינו דומה מאור פניו של אדם בכל השבוע ומאור פניו בשבת.

ויקהל משה (ס)

בילקוט שמעוני (כ"א) איתא אמר הקב"ה עשה לך קהילות גדולות ודרוש לפניכם ברבים הלכות שבת, כדי שילמדו ממך הדורות הבאים להקהיל קהילות בכל שבת ושבת ולקרות בבתי מדרשות ולדבר ולהורות לישראל דיני שבת עכ"ד. ומבואר דיש מעלה מיוחדת בלימוד ברבים בשבת, ובטעמא דקרא ביאר זאת דכמו שמצינו שיש חסרון בחלול שבת בפרהסיא, כך יש מעלה בקידוש שבת בפרהסיא, [ובפרשת יתרו (כ' ח') נתבאר הא דזכור ושמור בדבור אחד נאמרו, דהשמירה מחילול שבת והקידוש קשורים זה בזה].

שבת שבתון (ל"ה. ב')

יש שהעירו מה הטעם שפעמים כתוב "שבת שבתון", ופעמים כתוב "שבת", ובספר גן רוה הביא מהמכילתא דכאן כתוב "ששת ימים תעשה מלאכה" דמשמע מאלה, ובפרשת יתרו (כ' ח') כתוב "ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך", ומשמע שצריך לעבוד בשביל המלאכה, ותיירצו דבזמן שעושין רצונו של מקום המלאכה נעשית מאלה, וכשאין עושין רצונו של מקום צריך לעבוד בשביל המלאכה, וכיון דבפרשה כתוב "תעשה" דמשמע דהמלאכה נעשית מאלה, לכך כתוב "שבת שבתון", דגם בימות החול שובת ובשבת מוסיף שביתה, משא"כ בפרשת יתרו שכתוב "תעבוד ועשית", דמשמע דצריך לעבוד בשביל המלאכה, לכך כתוב "שבת", דרק ביום השביעי שובת ולא בשאר ימי השבוע.

ובמשך חכמה ביאר דבפרשה דעושין רצונו של מקום השבת מוספת קדושה לישראל, ולכן מלאכתם נעשית ע"י אחרים, משא"כ בפרשת יתרו דאיירי כשאין עושין רצונו של מקום אין השבת מוספת קדושה, ואין מלאכתם נעשית ע"י אחרים.

לא תבערו אש (ל"ה. ג')

הצדוקים פירשו את הפסוק "לא תבערו אש" שאסור שיהא אש מובעת בשבת, ומהאי טעמא אנו אוכלים חמין בשבת כדי להוציא מלבן של צדוקין, ובבעל המאור (שבת דף טז: מדפ"ה) [והובא במשנ"ב סו"ס רנ"ז] כתב וז"ל "וי"א כי תקנת רבותינו היא לענג את השבת בחמין, וכל מי שאינו אוכל חמין צריך בדיקה אחרי אש הוא מין, ואם מת יתעסק בו עומין, ולהזמין, לבשל להטמין, ולענג את השבת ולהשמין, הוא המאמין, וזוכה לקץ הימין" עכ"ל, ובדבריו מבואר דיש ב' ענינים באכילת החמין, חדא להוציא ממנהגם של הצדוקים, ועוד משום עונג שבת, והנה העירו דמה הטעם שצריך להטמין חמין בשבת, והא בלא"ה חייבים להדליק נרות שבת שהוא נגד הצדוקין, ולהני"ל מבואר דהענין באכילת חמין הוא גם משום עונג שבת.

ואת הכפרת ואת פרכת המסך (ל"ה. ב')

באור החיים כתב שהסיבה שהשוה הכתוב את קדושת הכפרת לקדושת הפרכת, משום שהם בגדר אחד, וצ"ב הדמיון ביניהם. וראיתי לבאר דהנה בפרשת תרומה (כ"ו. ל"ג) כתוב "והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים", ומבואר דמטרת הפרוכת היא להבדיל, אמנם מבואר עוד שהיה מטרה כדי לכסות את הארון, וכמבואר בפרשת במדבר שכשהיו לוקחים את הארון היו מכסים אותו בפרוכת, וכן מבואר בתוס' בב"ב (דף ג.) בשם ר"ת שנקרא אמה טרקסין ע"ש שהיה טורק על הארון, וכן כתוב בפרשת פקודי (מ"ג. ג) וסכת על הארן את הפרכת, וע"ע בתוס' בב"ב (דף ד.) שלכן מקבל טומאה, ומעתה מבואר היטב הדמיון דשניהם הוו כיסוי לארון.

ובגלליה מוציאה זהב טהור, ומבאר דגם בשביל המשכן עשו הזהב טהור ע"י שנתנו לנעמית לאכול, וכיון שהיה צריך לעשות זההב לשמה, [וכמבואר ברמב"ם (פ"א מבית הבחירה ה"כ) שכל כלי המקדש צריך לעשותו לשמה], לכן היה חכמה בבהמות שיעשו לשמה.

פקודי

אלה פקודי המשכן משכן העדת (ל"ח. כ"א)

פירש רש"י המשכן משכן שני פעמים רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבניו על עונותיהן של ישראל ע"כ. כתוב (ישעיהו א' כ"ז) "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה" וביאר הגר"ח ד"שביה בצדקה" היינו דמה שישובו אליה זה צדקה, אבל "ציון במשפט תפדה", דהיינו שירושלים תפדה ע"פ דין, דבית המקדש נחרב בתורת משכון על עונותיהן של ישראל, וא"כ כשישובו בתשובה יחזור ע"פ דין, וכמו שאם לוח מחבירו והמלוה מחל לו על החוב דהערב פטור ע"פ דין, ולא משום הטובה שמחל, [וכן ככה"ג דע"י שמחל לו צריך להחזיר לו את המשכון מן הדין וא"י חלק מהטובה שמחל לו על החוב].

ויהי מאת ככר הכסף וגו' (ל"ח. כ"ז)

איתא בבכורות (דף ה.) שאל קונטרסוקוס השר את רבן יוחנן בן זכאי דהחשבון אינו נכון וכי משה רבכם גנב היה, או קוביוסטוס היה, או אינו בקי בחשבונות, ופירש רש"י קוביוסטוס גונב נפשות והקשו תוסי' מה ענין גונב נפשות לחסרון השקלים, ושמעתי לבאר בדעת רש"י דכתוב בפסוק (לעיל ל' ט"ו) דהכסף היה לכפר על נפשותיכם, ולכן כשגונב את הממון הרי הוא כגונב נפשות.

את השלחן את כל כליו ואת לחם הפנים (ל"ט. ל"ו)

יש לעיין כיצד סידרו את הלחם, והרי ז' ימי המילואים התחיל ביום א', וצריך לסדר את הלחם משבת לשבת, ובירושלמי בשקלים (פ"ו ה"ג) איתא "בעון קומי ר' אילא לא היה שם לחם מהו להניחו לשבת הבאה, אמר לון כתיב ונתת על השולחן לחם פנים לפני תמיד לחם פנים אפילו פסול", ובהגהות הגר"א מחק אפילו פסול, ובקרבן העדה ביאר (באופן אחד) דהנידון הוא להניח לחם באמצע השבוע ואע"פ שהוא פסול דנסדר שלא בזמנו, ומבואר דאף דהלחם עצמו צריך להניחו בשבת, מ"מ מצד השלחן יש ענין שיהיה לחם אף שלא הונח בשבת.

ובצפנת פענח (מ"י כ"ג) תירץ שהלחם היה בשביל חינוך ולא לעבודה, והוכיח כן מהא דבפסוקים לא מוזכר שהיה לבונה ובזיכים ומוכח שלא היה, והסיבה היא משום שהיה בשביל חינוך, ובטעמא דקרא כתב כע"ז שהלחם היה בשביל חינוך, ונשאר חס עד א' בניסן שהוא זמן הקמת המשכן, בשביל עבודת המשכן, ובתוספתא במנחות (פ"ז ה"ב) איתא שלחם הפנים לא היה בז' ימי המילואים, אלא רק בשמיני למילואים.

את מזבח הנחשת וגו' את הכיור ואת כנו (ל"ט. ל"ט)

הנה בפסוקים כתוב את סדר הכנסת הכלים למשכן כלפי פנים, דהזכירו ארון שהיה בקדש הקדשים שהוא פנימי, ושלחן ומנורה שהיו יותר קרובים לקדש הקדשים, והם פנימיים לעומת המזבח שהיה קרוב לפתח, וצ"ע דבפסוק הלחן בסמוך כתוב מזבח החיצון ואח"כ כיור, והכיור היה פנימי, דהיה בין אהל מועד למזבח, וא"כ הו"ל לכותבו

קודם המזבח, ומה הטעם שנמנה אחריו, וביאר בזה הגר"ח זיע"א דכיון שכתוב בפסוק דהכיור צריך להיות בין אהל מועד למזבח, לכן הוצרכו להכניס את המזבח ואחריו את הכיור, כיון שהיה דין שהכיור יהיה בין אהל מועד למזבח, אמנם בפשטות היה נראה דאין זה דין שיניחוהו בין אהל מועד למזבח, ואינו אלא הוראת מקומו.

ונתת את הכיור בין אהל מועד ובין המזבח (מ"ז. ז)

מבואר דמקום הכיור הוא בין אהל מועד למזבח, ועיין לעיל (ל"ט. ל"ט) שנתבאר בשם הגר"ח שהוא דין שיהא ביניהם.

והנה עיין בזבחים (דף ט.) אם הכיור היה בין אהל מועד למזבח, או שהיה משוך לצד דרום ולא היה מפסיק בין המזבח לאהל מועד. וצ"ע דלמ"ד דהיה כנגד המזבח בין אהל מועד ובין המזבח, כיצד נכנסו אחר המזבח ללא קידוש ידים ורגלים, וי"א שלצורך קידוש ידים ורגלים מותר להכנס עד הכיור, [עיין בתוסי' בזבחים (דף נח:) ובקרבן אורה שם].

ולקחת את שמן המשחה ומשחת את המשכן ואת כל אשר בו

וקדשת אותו (מ"י. ט')

הנה כל הכלים קודשו ע"י שמן המשחה, ותמה הגר"ח דכיצד קידשו את הכלי הראשון שעשו בו את שמן המשחה, וצ"ע.

ויתן את אדניו וישם את קרשיו (מ"י. י"ח)

במלבי"ם כתב ד"וישם" היינו כסדר, דבקרשים היו רושמים לידע איזה בן זוגו, ומבואר דבאדנים דכתיב "ויתן" אין קפידא להחליף, וכן ראיתי מובא מהר"ק (כ"א) דאפשר להחליף את האדנים מצפון לדרום.

אמנם במשך חכמה פרשת תרומה (כ"ו. כ"א) כתב דהאדנים צריכים להיות לפי סדר כמו בקרשים, ואי אפשר לשנות מצפון לדרום דמוריד מקדושתו, ומשום הכי בצפון כתוב אדניהם כסף, משא"כ בדרום כתוב אדני כסף.

ויקח ויתן את העדת אל הארון (מ"י. כ')

בפשטו משמע שבעת שפירקו את המשכן הוציאו את הלוחות מהארון, ובעת שהקימו החזירו את הלוחות, אבל ברמב"ן כתב דתמיד היו הלוחות בארון, [ולעיל (מ"י. ב') ד"ה תקים] כתב הרמב"ן שלא יקרא ארון רק כשיש בו לוחות].

וישם את הבדים על הארון (שם)

צ"ע דלעיל כתוב שלא יסירו את הבדים, וכיצד שמו שוב הבדים, והנה בפרשת במדבר ג"כ כתוב "ושמו בדיו", והקשו תוסי' ביומא (דף ע"ב) דהרי כתוב "לא יסורו ממנו", ותירצו דהיה ד' בדים, וכן יש לתרץ כאן. אמנם המשך חכמה ביאר שאין כוונת הפסוק לא יסורו ממנו שכלל לא יוציאו הבדים ממקומם, דבאמת היו מוציאים את הבדים מהטבעות, אבל לא היו מוציאים אותם מהארון, אלא היו מונחים ע"ג הארון מלמעלה, וזה כוונת הפסוק "לא יסורו ממנו", שלא יסורו מע"ג הארון, והוא חידוש גדול.

וישם את מזבח הזהב (מ"י. כ"ו)

יל"ע מ"ט מזבח הזהב נקרא מזבח, והלא לא זבחו עליו כלל, ועיין בזוהר (ויקהל ר"ט) מה שכתב בענין זה, ושמו י"ל משום שזרקו עליו את הדם, וצ"ע.

דברי חיזוק מרבינו ראש הישיבה שליט"א

שנמסר בישיבה"ק על חובתינו בשעה זו עקב מגיפת הקורונה

אנחנו נמצאים בזמן כזה של בלבול ופה ברוך השם עוסקים בלימוד.

כתוב בגמ' בב"ק בפרק הכונס, דבר בעיר כנס רגליך, לא ברור מה בדיוק ההגדרה של דבר אבל זה דומה, הגמ' מביאה את הפסוק "אל יצא איש מפתח ביתו עד בוקר", ואח"כ הגמ' מביאה פסוק בנביא "לך עמי בא בחדריך וסגור דלתך בעדיך, כשיש דבר כתוב שצריך להיסגר, וכתוב שרבא אפי' היה סוגר את החלונות, רש"י בישיבה"ק כתב על הפסוק הזה "לך עמי" שתשובה זו הקב"ה השיב לנביא שלך עמי בא בחדריך זה בתי כנסיות ובתי מדרשות, שהחדר שלנו הבידוד שלנו זה בתי כנסיות ובתי מדרשות, אנחנו צריכים לדעת בכל אופן ובכל מצב לא יודעים מה יהיה, אבל מה שלא יהיה הבא בחדריך זה הבתי כנסיות והבתי מדרשות.

ואומר רש"י עוד פירוש, דבר אחר התבונן על מעשיך בחדרי לבך, הכוונה שבא בחדריך שכל אחד צריך להיכנס לפנימיות של עצמו לתוך החדרים שלו, כמו שמרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א אומר להתחזק בלימוד המוסר, שכל אחד יבדוק את עצמו בתוך החדר שלו זה הכוונה בא בחדריך, וזה הזמן באמת להתכנס לבית מדרש, כמה שב"ה היו קודם עכשיו צריך יותר להתכנס, זה לא זמן עכשיו להיות בחוץ.

גם צריכים לדעת שההשתדלות שצריך לעשות, כיון שברחוב עכשיו מאד מדברים כאילו לא רק שלא הולכים לצבא אלא לא נשמעים להוראות ומדביקים אחרים, זה לא פשוט המצב הזה, הם מסתכלים על זה מאד לא טוב והם לא מבינים, [את הרש"י הזה הם לא למדו], אבל צריך לדעת שזה מחייב באמת שלא להסתובב בכלל, כמה שאפשר להיות רק בבית מדרש, זה לא זמן להסתובב בשום מקום, ההיתר שיש שלנו זה רק בא בחדריך בבית מדרש כמה שנוכל, אחרת צריכים להסתגר בבתיים, הקב"ה יעזור שנוכל באמת להמשיך ללמוד ולא יהיה הפרעות ושיהיה ישועה לכולם.

ברכת מזל טוב לרבינו ראש הישיבה שליט"א לרגל הולדת הנכד בן לחתנו הרה"ג רבי נחום קפלן יה"ר שיזכו לרוות רוב נחת

לתרומות והערות ולקבלת הגיליון 0556777668 ובמייל - RS244244@gmail.com